

ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

УДК 340.12:321.01

DOI <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2026.4/41>**Шевченко Л. А.**<https://orcid.org/0000-0002-0453-5892>

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

ПРАВОРОЗУМІННЯ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА СУЧАСНОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ПРИНЦИПУ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА

У статті досліджено взаємозв'язок сучасних підходів до праворозуміння та інтерпретації принципу верховенства права у практиці Європейського суду з прав людини. Обґрунтовано, що праворозуміння виступає методологічною основою тлумачення цього принципу, визначаючи зміст його структурних елементів і критерії оцінки діяльності держави. Проаналізовано основні типи праворозуміння, що сформувалися у юридичній науці, зокрема позитивістський, природно-правовий, соціологічний та інтегративний. Встановлено, що для дослідження сучасної інтерпретації принципу верховенства права визначального значення набуває аксіологічний підхід, який розглядає право як систему фундаментальних правових цінностей, а не лише як сукупність формально встановлених норм.

Особливу увагу приділено аналізу правових позицій Європейського суду з прав людини, сформульованих у справах *Sunday Times v. the United Kingdom*, *Brumărescu v. Romania*, *Sovtransavto Holding v. Ukraine*, *Merit v. Ukraine* та *Beian v. Romania*. Послідовний аналіз цих рішень дав змогу простежити еволюцію змісту принципу верховенства права: від вимоги належної якості закону до формування комплексної системи взаємопов'язаних елементів, що охоплює юридичну визначеність, остаточність судових рішень, незалежність судової влади, ефективний судовий захист та єдність судової практики. Доведено, що практика ЄСПЛ виходить за межі нормативно-позитивістського розуміння права та найбільшою мірою кореспондує із засадами аксіологічного підходу, відповідно до якого право оцінюється через його здатність забезпечувати справедливість, людську гідність, свободу, юридичну визначеність і реальний захист прав людини.

Наукова новизна дослідження полягає в комплексному аналізі практики Європейського суду з прав людини крізь призму сучасних підходів до праворозуміння та обґрунтуванні положення про те, що саме праворозуміння визначає методологічні засади інтерпретації принципу верховенства права. Зроблено висновок, що сформовані ЄСПЛ правові позиції поступово інтегруються у національне правозастосування, сприяючи утвердженню змістовного розуміння принципу верховенства права в українській судовій практиці.

Ключові слова: праворозуміння, верховенство права, аксіологічний підхід, методологія права, інтерпретація права, Європейський суд з прав людини, юридична визначеність, правові цінності, практика ЄСПЛ, права людини.

Постановка проблеми. Принцип верховенства права належить до фундаментальних засад сучасної правової держави та міжнародного правопорядку. Попри широке використання цієї категорії в національному законодавстві, міжнародних актах і судовій практиці, її зміст не можна вважати остаточно визначеним. Практика свід-

чить, що одна й та сама категорія «верховенство права» наповнюється різним змістом залежно від історичного розвитку правових систем, особливостей правової традиції та підходів до розуміння самого права. Особливо наочно ця тенденція простежується у практиці Європейського суду з прав людини, який не обмежується формаль-

ним тлумаченням принципу верховенства права, а розкриває його зміст через такі взаємопов'язані елементи, як правова визначеність, ефективний судовий захист, пропорційність, повага до остаточності судових рішень, доступ до правосуддя, заборона свавілля та інші фундаментальні гарантії. Такий підхід свідчить, що інтерпретація верховенства права ґрунтується на певній концепції праворозуміння.

Разом з тим у сучасній юридичній науці питання взаємозалежності праворозуміння та інтерпретації принципу верховенства права залишається недостатньо дослідженим. Переважна більшість наукових праць присвячена окремо теоріям праворозуміння або окремо аналізу принципу верховенства права, тоді як методологічний зв'язок між цими явищами не отримав належного комплексного висвітлення. Ця обставина зумовлює необхідність дослідження того, як зміна концепцій праворозуміння впливає на формування сучасного змісту принципу верховенства права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз юридичної наукової літератури засвідчив, що питання верховенства права, котрі розглядаються крізь призму праворозуміння, є предметом дослідження низки вітчизняних учених, які досліджують їх в таких напрямках:

- теоретико-методологічні засади праворозуміння, в межах якого досліджуються поняття, типи та сучасні концепції праворозуміння, їх світоглядні й методологічні основи, еволюцію сучасних концепцій праворозуміння (П. Рабінович, М. Козюбра, С. Максимов, О. Стівба, С. Сливка, Ю. Корнелюк, І. Кравцов, А. Бондар, І. Стадник, В. Мішегліна та ін.);

- принцип верховенства права: сутність, зміст та елементи, що представлено працями, в яких розкрито зміст принципу верховенства права та його складових, роль у функціонуванні демократичної правової держави (М. Козюбра, С. Погребняк, С. Шевчук, С. Головатий, А. Заєць, П. Рабінович, Ю. Ремінська, Н. Камінська, Г. Попадинець, Л. Чеханюк та ін.);

- аксіологічний (ціннісний) вимір верховенства права, який відображено в дослідженнях верховенства права як ціннісного феномена, що виходить за межі нормативного позитивізму і характеризується правовими цінностями (К. Горобець, С. Максимов, С. Погребняк, І. Кравцов, С. Гладкий, І. Вороніна, М. Слабак та ін.);

- практика ЄСПЛ як джерело розвитку принципу верховенства права, який пов'язаний з аналізом практики Європейського суду з прав

людини та її впливу на формування змісту принципу верховенства права й української правової системи (П. Рабінович, М. Козюбра, С. Шевчук, А. Пухтецька, Н. Петечел, О. Литвин, О. Крижова, Т. Цувіна та ін.).

Попри значний науковий доробок щодо праворозуміння та принципу верховенства права, недостатньо дослідженим залишається питання того, яким чином сучасні підходи до праворозуміння впливають на інтерпретацію принципу верховенства права у практиці Європейського суду з прав людини.

Постановка завдання. Метою статті є з'ясування впливу сучасних підходів до праворозуміння на інтерпретацію принципу верховенства права у практиці Європейського суду з прав людини та визначення методологічних засад його сучасного розуміння.

Виклад основного матеріалу. Чому принцип верховенства права, незважаючи на його універсальне визнання, у різних правових системах та навіть у практиці одного міжнародного судового органу отримує різне змістовне наповнення? На нашу думку, відповідь на це питання слід шукати насамперед у площині праворозуміння, яке визначає аксіологічні та методологічні засади інтерпретації права.

В юридичній науці традиційно виходять із того, що інтерпретація правових норм залежить від застосовуваних методів тлумачення [1; 2]. Разом з тим не менш важливим є питання про те, що саме розуміється під правом, адже відповідь на нього визначає як підходи до тлумачення окремих норм, так і зміст фундаментальних правових принципів.

Праворозуміння являє собою систему уявлень про сутність, зміст, соціальне призначення та функціонування права, що формується як у теоретичній, так і в практичній площині. Воно відображає інтелектуальне осмислення права та знаходить вияв у різних концепціях його природи й ролі в суспільстві. Оскільки сприйняття права залежить від історичних, культурних і соціальних особливостей розвитку суспільства, існує плюралізм типів праворозуміння [3, с. 10].

Типологія праворозуміння передбачає класифікацію основних підходів до розуміння права за їх визначальними ознаками. Кожен тип праворозуміння відображає певне бачення сутності права, сформоване світоглядними переконаннями суб'єкта пізнання образу права, та акцентує увагу на тих його властивостях, які вважаються визначальними [4, с. 10].

Найпоширенішою ознакою, яку науковці покладають в основу розмежування праворозуміння на типи, є вихідні концептуальні ідеї, відповідно до яких воно поділяється на природно-правове (юснатуралістичне), позитивістське (нормативістське) і соціологічне [4, с. 15; 5, с. 69]. Позитивістське праворозуміння пов'язує право насамперед із системою формально встановлених державою норм, природно-правове – виходить із того, що право не вичерпується законодавством і охоплює також принципи справедливості, свободи, рівності та людської гідності, соціологічне – спрямоване на дослідження права як соціального явища, що відображає об'єктивні закономірності суспільного життя та певною мірою є автономним щодо держави [5, с. 70].

Поряд із класичними типами праворозуміння сучасна теорія права виокремлює й інтегративне праворозуміння, яке належить до некласичних підходів і ґрунтується на прагненні поєднати переваги традиційних концепцій права для його комплексного осмислення [6, с. 38–39].

Незважаючи на різноманітність сучасних концепцій праворозуміння, їх об'єднує прагнення пояснити сутність права та його роль у суспільстві. Разом з тим для дослідження інтерпретації принципу верховенства права особливого значення набуває не стільки класифікація типів праворозуміння, скільки аксіологічний підхід до права, який дає змогу розглядати право не лише як систему формально встановлених норм, а як носія фундаментальних правових цінностей, через які розкривається зміст цього принципу.

Зазначимо, що попри поступове утвердження принципу верховенства права в правовій системі України, його розуміння залишається дискусійним. У законодавстві цей принцип переважно відображений крізь призму нормативно-позитивістського підходу, який пов'язує його із забезпеченням пріоритету конституційно гарантованих прав і свобод людини та громадянина як основи діяльності органів державної влади й посадових осіб [7, с. 16]. Водночас у сучасній юридичній науці верховенство права дедалі частіше розглядається у ширшому, аксіологічному вимірі – як принцип, що ґрунтується на фундаментальних правових цінностях, визначаючи засади функціонування демократичної держави, здійснення правосуддя та забезпечення прав людини [8, с. 46].

Особливе значення для з'ясування сучасного розуміння принципу верховенства права має практика Європейського суду з прав людини, в рішеннях якого цей принцип отримав змістовне

наповнення через такі елементи, як юридична визначеність, пропорційність, незалежність суду, ефективний судовий захист та інші фундаментальні вимоги. Аналіз окремих прецедентних рішень ЄСПЛ дає змогу простежити, яке розуміння права лежить в основі інтерпретації Судом принципу верховенства права.

Справа «Санді Таймс» проти Сполученого Королівства» (*Sunday Times v. the United Kingdom. Справа № 6538/74. Страсбург, 26 квітня 1979 року*) [9]. Досліджуючи питання, чи було втручання держави «встановлене законом», ЄСПЛ сформулював одну зі своїх фундаментальних правових позицій. Суд зазначив, що поняття «закон» охоплює не тільки формальне існування нормативного акта, але й вимоги до його якості. Закон має бути доступним, достатньо чітким і сформульованим із такою точністю, щоб особа, за потреби отримавши належну юридичну консультацію, могла розумно передбачити наслідки своєї поведінки. Лише за таких умов втручання держави відповідає вимогам Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [10] та принципу верховенства права. У цьому рішенні чітко простежується відхід ЄСПЛ від суто формального розуміння закону. Для Суду вирішальним стає не сам факт існування нормативного акта, а його якість, доступність і передбачуваність. Вимога «якості закону» свідчить, що право оцінюється не тільки за формальними ознаками, але й за його здатністю забезпечувати юридичну визначеність і довіру особи до держави. На наш погляд, саме з цього рішення фактично розпочинається формування матеріального змісту принципу верховенства права у практиці ЄСПЛ.

Наступним кроком у розвитку цієї правової позиції стало поширення вимог верховенства права вже на сферу правозастосування. Якщо у справі «Санді Таймс» проти Сполученого Королівства» ЄСПЛ сформулював критерії якості закону, то у справі «Брумареску проти Румунії» (*Brumărescu v. Romania. Заява № 28342/95. Страсбург, 28 листопада 1999 року*) [11] Суд показав, що навіть якісний закон не гарантує верховенства права за відсутності стабільності судових рішень. ЄСПЛ наголосив, що одним із фундаментальних аспектів принципу верховенства права є *legal certainty*. Вона передбачає повагу до принципу *res judicata*, відповідно до якого остаточне судове рішення, що набрало законної сили, не повинно переглядатися лише з метою повторного розгляду справи або досягнення іншого результату. Суд зазначив, що можливість безпідставного пере-

гляду остаточних судових рішень підриває довіру до правосуддя та несумісна з принципом верховенства права. У такий спосіб верховенство права вже не обмежується вимогами до законодавства, а охоплює і вимоги до діяльності судової влади та стабільності судових рішень.

Справа «*Совтрансавто-Холдинг проти України*» (*Sovtransavto Holding v. Ukraine. Заява № 48553/99. Страсбург, 25 липня 2002 року*) [12]. На перший погляд, справа стосується корпоративного спору та гарантій справедливого судового розгляду. Однак її значення виходить далеко за межі конкретних майнових правовідносин. Особливість полягає в тому, що предметом оцінки Суду стає вже не окремий закон і навіть не окреме судове рішення, а функціонування судової системи загалом. ЄСПЛ наголосив, що принцип верховенства права є однією з основних засад Конвенції, а його головним елементом виступає правова визначеність. Суд підкреслив, що втручання органів виконавчої влади у судові процедури, а також можливість багаторазового перегляду остаточних судових рішень підривають довіру до судової системи та несумісні з вимогами справедливого судового розгляду. ЄСПЛ також зазначив, що нестабільність судових рішень і відсутність передбачуваності правозастосування порушують баланс між публічними інтересами та захистом прав особи. На особливу увагу заслуговує окрема думка п. Кабрала Баррето який наголосив, що «... процедура опротестування становить одне з найбільш серйозних і очевидних порушень принципу авторитету судового рішення, принципу, що, власне, становить основу демократичного суспільства, яке прагне до верховенства права, як це визначено Конвенцією» [12]. На відміну від попередніх справ, Суд оцінює як законність окремих процесуальних дій, так й їхній вплив на функціонування правосуддя як інституції. За такого підходу верховенство права пов'язується як із захистом індивідуальних прав, так і зі спроможністю держави забезпечити незалежність суду та стабільність судової системи. Право постає як інституційний механізм забезпечення справедливості, стабільності, передбачуваності та довіри до правосуддя.

Подальший розвиток цієї правової позиції простежується у справі «*Меріт проти України*» (*Merit v. Ukraine. Заява № 66561/01. Страсбург, 30 березня 2004 року*) [13], в якій Суд переносить увагу зі стабільності судової системи на ефективність судового захисту конкретної особи. ЄСПЛ встановив порушення п. 1 ст. 6 Конвенції у зв'язку

з надмірною тривалістю кримінального провадження, а також порушення ст. 13 Конвенції через відсутність ефективного національного засобу юридичного захисту. Із цього рішення випливає, що право на справедливий судовий розгляд не може обмежуватися лише формальною можливістю звернення до суду. Держава зобов'язана забезпечити таку організацію судової системи, яка гарантуватиме розгляд справ упродовж розумного строку та надаватиме особі дієві механізми захисту у разі порушення цього права. У цій справі ЄСПЛ ще більше зміщує акцент із формального існування процесуальних гарантій на їх практичну ефективність. Саме можливість особи реально захистити своє право, а не лише формально звернутися до суду, стає критерієм відповідності принципу верховенства права. За такого підходу право оцінюється через його практичну дієвість, а не лише нормативне закріплення.

Однак навіть ефективний судовий захист не забезпечує повною мірою реалізацію принципу верховенства права, якщо судова практика залишається непослідовною. Логічним продовженням цієї лінії стало рішення у справі «*Беян проти Румунії*» (*Beian v. Romania. Заява № 30658/05. Страсбург, 6 грудня 2007 року*) [14], у якому ЄСПЛ пов'язав юридичну визначеність із єдністю судової практики. Правова позиція Суду свідчить, що сама по собі наявність різних підходів у судовій практиці не є несумісною з Конвенцією. Проте коли глибокі й тривалі розбіжності існують у практиці найвищого судового органу держави і не усуваються ефективними механізмами забезпечення єдності судової практики, це підриває принцип правової визначеності, який є одним із фундаментальних елементів верховенства права. ЄСПЛ розглядає право як узгоджену систему послідовного та однакового застосування системи нормативних приписів. За такого підходу юридична визначеність забезпечується як якістю законодавства, так і передбачуваністю судової практики. Верховенство права передбачає, що аналогічні справи повинні вирішуватися за єдиними правовими підходами, оскільки лише за цієї умови забезпечуються рівність перед законом, довіра до судової влади та стабільність правового порядку. Суд демонструє ціннісне праворозуміння, відповідно до якого право існує у послідовності та єдності судового тлумачення і застосування закону.

Ця справа завершує логіку, яку ЄСПЛ послідовно формував у попередніх рішеннях. Якщо якість закону, остаточність судових рішень та ефективність судового захисту забезпечують

юридичну визначеність у конкретній справі, то єдність судової практики гарантує її на рівні всієї судової системи. Тому однакове застосування права стає необхідною умовою реалізації принципу верховенства права, забезпечуючи рівність перед законом, передбачуваність судових рішень і довіру до правосуддя.

Проведений аналіз практики Європейського суду з прав людини дає підстави стверджувати, що зміст принципу верховенства права розкривається Судом як цілісна система взаємопов'язаних правових цінностей. Послідовно розвиваючи свої правові позиції, ЄСПЛ формує такі складові верховенства права, як якість закону, правова визначеність, стабільність судових рішень, незалежність судової влади, ефективність судового захисту та єдність судової практики. У сукупності вони характеризують критерії, яким повинно відповідати право в демократичному суспільстві. Сучасна інтерпретація принципу верховенства права найбільшою мірою кореспондує із засадами аксіологічного підходу до праворозуміння, у межах якого право розглядається як інструмент забезпечення людської гідності, свободи, справедливості, юридичної визначеності та довіри до держави. Формальна чинність правової норми як така вже не є достатньою умовою її відповідності вимогам верховенства права. Вирішального значення набуває здатність права забезпечити реальне й ефективне здійснення прав людини.

Сформульовані ЄСПЛ підходи поступово знаходять відображення і в національній судовій практиці. Як справедливо зазначає М. Козюбра, якщо раніше посилення на принцип верховенства

права у мотивувальних частинах судових рішень переважно мали декларативний характер, то нині дедалі частіше трапляються рішення, у яких аргументовано застосовуються його окремі складові, зокрема принципи юридичної визначеності та пропорційності [15]. Це свідчить про поступове утвердження змістовного підходу до розуміння принципу верховенства права у вітчизняному правозастосуванні.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави сформулювати такі висновки. Праворозуміння виступає методологічною основою інтерпретації принципу верховенства права, оскільки саме від підходу до розуміння права залежить зміст його структурних елементів та критерії оцінки діяльності держави. Аналіз практики ЄСПЛ засвідчив еволюцію змісту принципу верховенства права від вимоги належної якості закону до комплексної системи взаємопов'язаних правових цінностей, що охоплює юридичну визначеність, остаточність судових рішень, незалежність суду, ефективний судовий захист та єдність судової практики. Практика ЄСПЛ демонструє інтерпретацію принципу верховенства права, яка виходить за межі нормативно-позитивістського розуміння права та найбільшою мірою кореспондує із засадами аксіологічного підходу, відповідно до якого право оцінюється через його здатність забезпечувати справедливість, юридичну визначеність, людську гідність і реальний захист прав людини. Сформовані ЄСПЛ правові позиції поступово інтегруються у національне правозастосування, сприяючи утвердженню змістовного розуміння принципу верховенства права в українській судовій практиці.

Список літератури:

1. Навроцька Ю. О. Тлумачення права як зміст інтерпретаційної діяльності: загальнотеоретична характеристика. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.* 2022. Том 1. № 72. С. 223–230. URL: <https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/272775/268302> (дата звернення: 26.06.2026).
2. Лепіш Н. Я. Наукове розуміння тлумачення норм права. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична.* 2015. № 4. С. 12–24. URL: <https://surl.li/njevav> (дата звернення 20.06.2026).
3. Корнелюк Ю. Позитивістське та природне праворозуміння в працях Б. Кістяківського. *Jurnalul juridic național: teorie și practică.* 2019. № 3 (37). С. 10–14. URL: http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2019/3/part_1/2.pdf (дата звернення: 26.06.2026).
4. Козюбра М. Праворозуміння: поняття, типи та рівні. *Право України.* 2010. № 4. С. 10–21. URL: <https://surl.lt/dllkzj> (дата звернення: 30.06.2026).
5. Кравцов І. Поняття та основні типи праворозуміння. *European political and law discourse.* 2018. Volume 5. Issue 5. P. 66–71 URL: <https://eppd13.cz/wp-content/uploads/2018/2018-5-5/12.pdf> (дата звернення: 26.06.2026).
6. Мішегліна В. М. Юридичні символи в інтегративному праворозумінні: теоретичні аспекти. *Право і суспільство.* 2018. № 2. С. 36–41. URL: https://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2018/2_2018/part_1/8.pdf (дата звернення: 01.07.2026).

7. Камінська Н. В. Верховенство права як визначальна конституційна засада вирішення виборчих спорів (методологічні підходи). *Філософські та методологічні проблеми права*. 2020. № 2 (20). С. 15–22. DOI: <https://doi.org/10.33270/02202002.15> (дата звернення: 30.06.2026).
8. Казарян В. М., Зернюк В. В., Лозовський Д. Є. Генеза принципу верховенства права. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 8. С. 46–51. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-8/10>
9. Справа «Санді Таймс» проти Сполученого Королівства» (Sunday Times v. United Kingdom) : Рішення Європейського суду з прав людини. *Центр демократії та верховенства права*. URL: <https://cedem.org.ua/library/sprava-sandi-tajms-protu-spoluchеноgo-korolivstva-2/> (дата звернення: 21.06.2026).
10. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 20.06.2026).
11. Справа «Брумареску проти Румунії» : Рішення Європейського суду з прав людини. *LIGA360*. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/SO2355> (дата звернення: 20.06.2026).
12. Справа «Совтрансавто-Холдінг» проти України» : Рішення Європейського суду з прав людини. *Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_043#Text (дата звернення: 21.06.2026).
13. Справа «Меріт проти України» : Рішення Європейського суду з прав людини. *Законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_110#Text (дата звернення: 23.06.2026).
14. Справа «Беян проти Румунії» : Рішення Європейського суду з прав людини. *Харківська правозахисна група «Довідник юриста»*. URL: <https://lawyer.khpg.org/1422544424> (дата звернення: 21.06.2026).
15. Козюбра М. І. Верховенство права, права людини і місцеве самоврядування: проблеми взаємозв'язків. *Наукові записки НаУКМА*. 2017. Том 200. Юридичні науки. С. 67–71. URL: <https://surl.li/gbdpbv> (дата звернення: 01.07.2026).

Shevchenko L. A. LEGAL UNDERSTANDING AS THE METHODOLOGICAL BASIS OF THE MODERN INTERPRETATION OF THE PRINCIPLE OF THE RULE OF LAW

The article examines the relationship between contemporary approaches to legal understanding and the interpretation of the rule of law in the case-law of the European Court of Human Rights. It substantiates that legal understanding serves as the methodological foundation for interpreting the rule of law, determining both the content of its structural elements and the criteria for assessing the activities of the State. The paper analyses the main types of legal understanding developed in legal theory, including the positivist, natural law, sociological and integrative. It is argued that the axiological approach is of particular importance for understanding the contemporary interpretation of the rule of law, as it views law not merely as a system of formally enacted legal rules but as a carrier of fundamental legal values.

Special attention is paid to the legal positions developed by the European Court of Human Rights in the cases of Sunday Times v. the United Kingdom, Brumărescu v. Romania, Sovtransavto Holding v. Ukraine, Merit v. Ukraine, and Beian v. Romania. The analysis of these judgments demonstrates the gradual evolution of the rule of law from the requirement of the quality of law towards a comprehensive system of interrelated legal values, including legal certainty, the finality of judicial decisions, judicial independence, effective judicial protection, and consistency of judicial practice. The study proves that the Court's interpretation extends beyond the limits of normative legal positivism and corresponds most closely to the principles of the axiological approach, according to which law is evaluated through its ability to ensure justice, human dignity, freedom, legal certainty and effective protection of human rights.

The scientific novelty of the research lies in the comprehensive analysis of the case-law of the European Court of Human Rights through the prism of contemporary approaches to legal understanding and in substantiating the proposition that legal understanding constitutes the methodological basis for interpreting the rule of law. It is concluded that the legal positions developed by the European Court of Human Rights are gradually being integrated into the national legal system, contributing to the establishment of a substantive understanding of the rule of law in Ukrainian judicial practice.

Keywords: legal understanding, rule of law, axiological approach, methodology of law, legal interpretation, European Court of Human Rights, legal certainty, legal values, ECtHR case-law, human rights.

Дата першого надходження статті до видання: 01.07.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 20.07.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 10.09.2026